סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תשפ"ה, 2025
מספר השאלון: 1262
קובץ: תשובות סופיות

תנ"ך

שאלון 1262 (אקסטרניים)

הוראות לנבחן

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תשפ"ה, 2025
מספר השאלון: 1262
תנ"ך
הוראות
א. משך הבחינה: שעה וחצי.
מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
פרק ראשון – סיפורי ראשית העולם והאנושות – (2×40) – 80 נקודות
פרק שני – נושאי הבחירה – (1×20) – 20 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
ב. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך עברי שלם בלי פירושים ובלי תוספות.
מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.
ג. הוראות מיוחדות: (1) אין להעתיק את השאלה; יש לכתוב את מספרה בלבד. (2) יש להתרכז בנושא. יש לשים לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.
יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה. כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.
בהצלחה!

כללי המענה במועד זה (קיץ תשפ״ה): מסמך התובנות של תחום הדעת תנ״ך בחינוך הממלכתי לקיץ תשפ״ה (09.09.25) כותב שבחינות המועד "היו בסימן המיקוד בפרקי הלימוד ובחוקי המענה המיוחדים לתקופת הקורונה ותקופת המלחמה", אך אינו מפרט כללי מענה לשאלון 1262 (לגביו מובא שם רק הציון הממוצע). המכתב על כללי המענה לתשפ״ה (31.03.25) מפרט כללי מענה רגילים ומותאמים לבחינה בהיקף 2 יחידות לימוד (בראשית, שמות, נושאי בחירה, פרק להבנה ולניתוח) ואינו עוסק בשאלון 1262. לא נמצא מסמך רשמי אחר הקובע כללי מענה מיוחדים לשאלון זה במועד זה, ולכן מובא המבנה המודפס בשאלון: פרק ראשון – שתי השאלות 1–2, בכל שאלה סעיף א׳ חובה (25 נקודות) ועוד סעיף אחד מתוך ב׳–ג׳ (15 נקודות) = 80; פרק שני – שאלה אחת מתוך 3–4 (על אהבה וחסד או בין שאול לדוד) = 20; בכל אחת מהן מודפסים סעיפים א׳ ו־ב׳, ונקודות תת־הסעיפים המודפסות מסתכמות ב־20 (10 + 10). מבנה זה תואם את מכתב הפיקוח על מבנה שאלון 1262 מיום 15.12.20 (פרק ראשון 40×2 = 80; פרק שני 20×1 = 20).

הערה לפתרונות: בציטוטי הפסוקים בפתרונות השם המפורש נכתב בצורת ה׳ (גם עם אותיות שימוש: לַה׳, וַה׳), כמו בשאלון. בפרקים שבשאלון זה אין הבדלים בחלוקת הפסוקים בין המהדורות.

בהצלחה!

תשובות סופיות

פרק ראשון – סיפורי ראשית העולם והאנושות

שאלה 1

א. (1) איכות המנחה: הבל הביא "מבכרות צאנו ומחלבהן" – הראשון והמובחר; קין הביא סתם "מפרי האדמה" – לא ביכורים ולא המובחר, ו"מקץ ימים" – באיחור. ההבדל משקף יחס: הבל נתן מן הטוב ביותר, קין יצא ידי חובה. (2) בפסוק ז' ה' אינו דוחה את קין אלא מציב לפניו בחירה: אם תיטיב – תתקבל ("שאת"); החטא אורב "לפתח" ומשתוקק אליו, אך "ואתה תמשל בו" – יש לו יכולת לשלוט ביצרו. ההתעלמות הייתה אפוא מבחן: האם יתגבר על הכעס והקנאה או ייכנע להם.

ב. (1) עונש: "גדול עוני מנשא" – העונש שהטלת עליי (ארור מן האדמה, נע ונד) כבד מכדי שאוכל לשאת אותו; קין מתלונן על חומרת העונש. חטא: "גדול עוני מנשא" – החטא שלי גדול מכדי שיימחל ("נשא עוון" = סלח); קין מודה בחטאו ומביע חרטה. (2) פירוש העונש הולם יותר: בפסוק י"ד קין ממשיך ומפרט את מרכיבי העונש ("גרשת אתי היום מעל פני האדמה... והייתי נע ונד בארץ") ואת פחדו "והיה כל מצאי יהרגני", ואינו מזכיר את הבל או את מעשהו; ה' גם מגיב בהקלה ובהגנה (ט"ו).

ג. (1) שני העונשים קשורים לאדמה ולעבודתה, ושניהם בלשון "ארור": אדם – "ארורה האדמה בעבורך... וקוץ ודרדר תצמיח לך" – האדמה תיתן את יבולה רק בעמל רב; קין – "ארור אתה מן האדמה... לא תסף תת כחה לך" – האדמה לא תיתן לו את כוחה. (2) עונש קין חמור יותר: הקללה חלה עליו עצמו ולא רק על האדמה, האדמה כלל לא תיתן לו יבול, והוא נגזר להיות "נע ונד" בלי בית ובלי מקום; אדם עדיין אוכל לחם מאדמתו, בעמל.

שאלה 2

א. (1) התוכנית: לבנות עיר ומגדל שראשו בשמים (בלבנים שהם עצמם מייצרים). המטרה: "ונעשה לנו שם" – לקנות פרסום ותהילה, ו"פן נפוץ על פני כל הארץ" – להישאר מאוחדים במקום אחד. (2) בלבול השפה ("ונבלה שם שפתם") – בלי שפה משותפת אינם יכולים לשתף פעולה, ולכן "ויחדלו לבנת העיר"; הפצה על פני הארץ ("ויפץ ה' אתם משם") – בדיוק מה שביקשו למנוע ("פן נפוץ"), וכך אין עוד עיר ולא אחדות.

ב. (1) בראשית יא: הדוברים הם בני האדם עצמם ("ונעשה לנו שם") – שם הוא תהילה ופרסום שהם רוצים להשיג בכוחם, במפעל שראשו בשמים. שמואל ב ז: הדובר הוא ה' (בדברי נתן הנביא לדוד) – "ועשתי לך שם גדול כשם הגדלים אשר בארץ": שם הוא גדולה ומעמד של מלך חשוב, שה' מעניק לדוד כמתנה וכחלק מליוויו, אחרי שלקחו "מן הנוה מאחר הצאן". (2) מסכים: הם רוצים לעשות לעצמם שם בכוח עצמם ("נבנה לנו", "ונעשה לנו"), להגיע "בשמים" – תחום האל – ובלי גבול ("לא יבצר מהם כל אשר יזמו"); זו יוהרה. לעומתם דוד מקבל שם מאת ה'. (עמדה הפוכה מנומקת – אפשרית.)

ג. (1) "וירד ה' לראת את העיר ואת המגדל" – ה' מתואר כמי שנמצא בשמים, צריך "לרדת" ממקומו ולראות בעיניו כדי לדעת מה קורה; זה מתאר את האל באופן גשמי ומוגבל ומעורר שאלה: האם אינו יודע הכול ונמצא בכל מקום? (2) לפי רש"י ה' לא היה צריך לרדת, והכתוב בא ללמד את הדיינים: לא להרשיע נאשם לפני שבדקו את המעשה בעצמם, "עד שיראו ויבינו" את העובדות. אם ה' היודע הכול "יורד לראות" לפני שהוא פועל – קל וחומר שאדם השופט אחרים חייב לבדוק לפני שהוא פוסק.

פרק שני – נושאי הבחירה

שאלה 3

א. (1) מלאכת יד – טוויה ואריגה ("דרשה צמר ופשתים ותעש בחפץ כפיה", יג); מסחר וקניין – "זממה שדה ותקחהו מפרי כפיה נטעה כרם" (טז), "סדין עשתה ותמכר" (כד); ניהול משק הבית – "ותתן טרף לביתה וחק לנערתיה" (טו); וגם צדקה – "כפה פרשה לעני" (כ), חוכמה ותורה – "פיה פתחה בחכמה" (כו). (2) אחרי שמנה את כל מעשיה, הכתוב מסכם מה באמת ראוי להלל: לא החן והיופי – שהם שקר והבל, חיצוניים וחולפים – אלא יראת ה', התכונה הפנימית שממנה נובעים כל מעשיה. בסוף השיר זו מסקנה וקנה המידה של השיר כולו, שאינו מזכיר את מראה האישה כלל; ובפסוק לא – "ויהללוה בשערים מעשיה".

ב. (1) בעז מכנה אותה "אשת חיל" (ג, יא) בגלל החסד והנאמנות שלה: היא עזבה את הוריה וארצה והלכה עם חמותה (ב, יא), ובאה אליו – הגואל – ולא הלכה אחרי הבחורים (ג, י: "היטבת חסדך האחרון מן הראשון"); היא גם חרוצה – לקטה מן הבוקר (ב, ז). כל העיר יודעת זאת ("כי יודע כל שער עמי"). (2) ג, ט: כשבעז שואל "מי את" היא עונה "ופרשת כנפך על אמתך כי גאל אתה" – היא הופכת מצב רגיש בגורן לבקשה מכובדת ומנמקת אותה בחובת הגאולה, וכך מקבלת הבטחה ממנו. (או ב, י: "מדוע מצאתי חן... ואנכי נכריה" – תשובה צנועה שמביאה את בעז לפרט את שבחה ולהבטיח את המשך הגנתו.)

שאלה 4

א. (1) הצו: להכות את עמלק ולהחרים את כל אשר לו, בלי לחמול – אדם ובהמה (ג). ההפרה: שאול תפס את אגג חי (ח), והוא והעם חמלו על אגג ועל מיטב הצאן והבקר והחרימו רק את הנמבזה (ט). (2) טיעון א: לא הוא לקח – העם לקח את הצאן והבקר ("אשר חמל העם", טו; "ויקח העם מהשלל", כא). טיעון ב: המטרה דתית – "למען זבח לה' אלהיך" (טו), "לזבח לה' אלהיך בגלגל" (כא). (ובנוסף הוא טוען שמילא את הצו: הכה והחרים את עמלק והביא את אגג, כ.)

ב. (1) בפסוק י"ג שאול טוען שמילא את הצו – "הקימתי את דבר ה'"; בפסוק כ"ד הוא מודה שהפר אותו – "חטאתי כי עברתי את פי ה' ואת דבריך". (2) שמואל מבטל את טיעון הקורבנות: ה' חפץ בשמיעה בקולו יותר מבזבחים ("הנה שמע מזבח טוב"); הוא משווה את המרי לחטא חמור כקסם ותרפים; והוא מודיע על העונש – "יען מאסת את דבר ה' וימאסך ממלך". הבנת חומרת החטא ואיבוד המלוכה גרמו לשאול להודות.

כל הבגרויות בתנ"ך עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/tanach